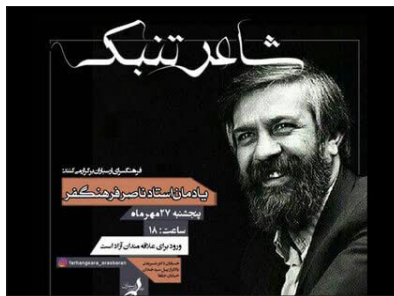

رویداد

فرهنگسرای ارسباران برگزار می‌کند

یادمان ناصر فرهنگ‌فر در ویژه‌برنامه «شاعر تنبک»

مدرس موسیقی سنتی ایرانی بود که سابقه فعالیت در مهم‌ترین گروه‌های موسیقی ایرانی مانند عارف، شیدا و چاووش در کارنامه‌اش به چشم می‌خورد. حضور در این برنامه برای عموم علاقه‌مندان آزاد و رایگان است و برای شرکت در آن می‌توانید به فرهنگسرای ارسباران واقع در خیابان شریعتی، بالاتر از سیدخندان، خیابان جلفا مراجعه کنید.

همدلی ویژه‌برنامه یادمان ناصر فرهنگ‌فر با عنوان «شاعر تنبک» پنجشنبه ۲۷ مهر در فرهنگسرای ارسباران برگزار می‌شود. به نقل روابط عمومی فرهنگسرای ارسباران، ویژه‌برنامه یادمان ناصر فرهنگ‌فر با عنوان «شاعر تنبک» پنجشنبه ۲۷ مهر ساعت ۱۸ با حضور جمعی از هنرمندان و اهالی موسیقی در فرهنگسرای ارسباران برگزار می‌شود. این برنامه شامل بخش‌های مختلفی از جمله سخنرانی بهمن بنی‌هاشمی، گلچین زند و سینما فرزانگی‌راد و رونمایی از مجموعه ۲ جلدی «شاعر تنبک» خواهد بود.

اجراهای این نشست شامل دونواری کمانچه (نوید دهقان) و تنبک، دونواری تار (محمدامین اکبرپور) و تنبک و دونواری سنتور (محمد موحدنیا) و تنبک خواهد بود. نوازندگی تنبک در همه بخش‌ها به عهده آرش فرهنگ‌فر فرزند زنده‌یاد فرهنگ‌فر است. ناصر فرهنگ‌فر (۱۲۷۶-۱۳۲۶) نوازنده برجسته تنبک و

کافقه تاریخی

سالروز کشته شدن محمد فرخی یزدی

قتل شاعر آزادی با آمپول هوا

در روز ۲۵ مهر ۱۳۱۸ محمد فرخی یزدی، شاعر و روزنامه‌نگار آزادی‌خواه به طرز مشکوکی در زندان قصر تهران درگذشت. میرزا محمد متخلص به فرخی، فرزند محمد ابراهیم سمسارزاده یزدی، در سال ۱۲۶۷ شمسی، در شهر یزد متولد شد. او تا حدود ۱۶سالگی در همان زادگاهش یزد تحصیل کرد و فارسی و مقدمات عربی را آموخت. در همان سنسین نوجوانی اشعاری علیه مدیران مدرسه مرسلین یزد که متعلق به میسیونرهای انگلیسی بود، سرود. مدیران مدرسه به این خاطر او را اخراج کردند و از آن پس مجبور شد به کارگری پرداخته و از دسترنج خود زندگی بگذراند. با شروع نهضت مشروطه‌خواهی به این جرگه پیوست. در همان زمان با تشکیل حزب دموکرات ایران، در یزد از طرفداران این حزب شد. سه یا چهار سال از انقلاب مشروطه گذشته بود، فرماندار یزد ضیغم‌الدوله قشقایی فردی مستبد بود، فرخی برآن شد تا در عید نوروز ۱۲۹۰ در خانی دیگر سرایندگان چالپوش با ساختن مثنوی ورفلی به ضیغم‌الدوله هشدار دهد. اینچنین بود که شعری تند در انتقاد از سرود و در دارالحکومه یزد خواند: «عید جم شد ای فریدون خو، بت ایران زمین مستبدی، خوی ضحاک است، این هر نه ز دست‌ت از ظالم می‌نماید عدل، سلب احترام/ شاعر می‌تواند می‌گویم بی‌خشم کلام: «مجلس شورای ملی تا ابد پاینده باد مشروطه مشروطه ما تا قیامت، زنده باد.» حاکم سخت برآشفته شد و دستور داد او را به زندان انداخته و دهانش را با نخ و سوزن دوختند. خبر در شهر پیچید و مردم یزد در اعتراض به این قساوت در تلگرافخانه شهر تحصن کردند و کتاب به پایتخت کشید و مجلسیان وزیر کشور را استیضاح کردند. فرخی در مدتی که زندان بود، این شعر را با زغال بر دیوار زندان نگاشت: «به زندان نگرده اگر عمر علی‌سن و ضیغم‌الدوله و ملک ری/ به آزادی ار شد مرا بخت یار/ برآزم از آن بیخستاری ممان.» بعد از این واقعه او به تهران آمد، به فعالیت‌های خود ادامه داد، به عضویت انجمن ادبی ایران درآمد و از آغاز ورود به تهران، همکاری خود را بر برخی روزنامه‌ها و مجله‌ها شروع کرد و چندین و چند شعر و مقاله انقلابی در جراید منتشر کرد. فرخی همزمان با شروع جنگ جهانی اول در سال ۱۲۹۳ شمسی به بغداد و کربلا رفت. در آنجا نیز آزادیخواهی او کار دستش داد و تحت تعقیب انگلیسی‌ها قرار گرفت. از این رو پیاده به تبراه به شهر موصل و از آنجا به ایران بازگشت. در بازگشت نیز مورد سوءظن ماموران تزاری قرار گرفت و توسط آن‌ها بازداشت شد ولی توانست از این معرکه هم نجات یابد. فرخی در دوره نخست‌وزیری وثوق‌الدوله چون دیگر شاعران انقلابی با لحنی شدید به مخالفت و قیام علیه عقد قرارداد ۱۹۱۹ پرداخت و به همین دلیل بار دیگر به زندان افتاد و سه ماه را در حبس گذراند. پس از آزادی در سال ۱۳۰۰شمسی روزنامه توانان را منتشر کرد و با انتشار مقالات انتقادی مردم را به آگاهی و بیداری فراخواند. صاحب امتیاز و موسس توانان خورش و مدیرمسئولش موسوی‌زاده بود. توانان در طول مدت انتشار بیش از ۱۵مترتبه توقیف و باز منتشر شد. فرخی در جشن دهمین سالگرد انقلاب اکتبر شوروی در سال ۱۹۲۷ میلادی بنا به دعوت دولت اتحاد جماهیر شوروی به اتفاق چندتن دیگر به آن کشور سفر کرد و چند روزی در آنجا گذراند و بعد از بازگشت به ایران سفرنامه خود را در روزنامه توانان نوشت و چون مقالاتش برخلاف تمایل دولت بود روزنامه‌اش توقیف و سفرنامه‌اش ناتمام ماند. به محض توقیف نشریه توانان، فرخی مطالب خود را در روزنامه‌های دیگر مانند ستاره شرق، قیام، پیکار و... منتشر می‌کرد. فرخی در دوران سلطنت رضاشاه، در

یادمان و روایت‌ها محصله

نظری به مجموعه ربای (رباعی) «این مرد همیشه عاشق باران بود» از محمدحسین شهریار

تابوت به روی شانه پاییز است

اگر در این دفتر جست‌وجو کنیم، ربایه‌های شهریار بر پایه تشبیه استوار شده، تشبیه رو به روی رئال دارد، ولی استعاره موجزتر از تشبیه است و شعر را به سمت سورئال هدایت می‌کند، مثلاً «هر مرگ همیشه تسلیم یابد گفت»، کلمه اسم معنی «مرگ» استعاره و انسان انگاری و مجاز مکنیه ایجاد کرده است. همین گونه: «مهتاب اگر که روسری می پوشید»، «مهتاب» می‌تواند استعاره از «زنی زیبا» باشد. چون مهتاب جای زن را گرفته هم موجزتر شده و هم انتزاعی. هم‌چنین «دلنگی واژه ها، چشمان حقیقت زمان، پیشانی آسمان، شکستن زمان» اضافه استعاره اند اما «سنگ مزار آسمان، شهر امید و آرزو، آتش شوق، شهر آرزوها، طلوع صبح رؤیا، پرونده ننگ، بام دل، کیوتر شسادی، عروس رؤیا» همان گونه که گفتیم اضافه تشبیهی اند که بسامد آن‌ها بیش است. شهریار گهگاهی جمله‌های کتابی و مثل سایریر در شعر می‌آورد تا شعر را به زبان محاوره نزدیک‌تر کند، مثل: «هر خانه سوری به روی دامن دارد... این قصه به آخر خودش نزدیک است... شاعر شده دل به سیم آخر بزند...». شاعر در این کنایه ها دست می‌برد و خلاف آمد عادت، ایجاد می‌کند. در مجموع، مجموعه این کلمات و این تصویرها نشان می‌دهد که این ربایه‌های عاشقانه، سیاسی، اجتماعی و فلسفی از مکتب رمانتیسیسم پیروی می‌کنند، رمانتیسیسم، شاخه‌های فراوان دارد. مقصود من از رمانتیسیسم، شعرهای واخورده و احساسات شورمندانه زودگذر نیست، رمانتیسیسم در ایران، در هر مکتب رسوخ می‌کند و نمادین می‌شود: «هر روز

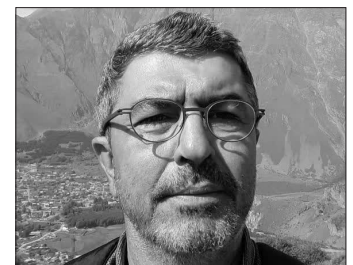
فیض شریفی

منتقد و پژوهشگر ادبیات

این دفتر دربردارنده ۴۶ربایه‌ی است. شهریار از جمله شاعران بلندآوازه ربایه در شیراز است. ربایه‌ی «نیشابور به یوش رفت و آمد به شیراز و در این سه دهه با ایرج صف شکن و زبردست رنگ در گرفت. شاعران معاصر با این قالب مینیمال حال می‌کنند و آن را با هایکو تاخت می‌زنند و به موازات با هایکوهای بومی پیش می‌روند. یکی از دفترهای ایرج زبردست «باران که بیاید همه عاشق هستند». این دفتر مثل دفتر «شکوفه‌های خوش پوش» ایرج صف شکن گل کرد ربایه‌ی های شهریار هم در مسیر مرگ و هستی است، رنگی از فلسفیدن دارد، سرشار از ناله و ملامت درد و فریاد است و به معانی و مضامین تغزلی گریزی می‌زند و سروده‌های ناب و موثری آفریده است: «از حادثه‌های پیش رو لبریز است‌تابوت به روی شانه پاییز است‌انگار برای زهر چشمی دیگر/خورشید سرش به آسمان آویز است.» در ربایه‌ی های شهریار برخی جوانب بلاغی وجود دارد که با مباحث زبان در پیوند تنگاتنگ اند، این جنبه‌ها در آثار شاعر به ترتیب بسامد تشبیه، استعاره، کنایه، مجاز است. برای مثال باید به این سطرها نگاه کرد: «تابوت به روی شانه پاییز است» شانه پاییز، اضافه استعاری و تشخیصی است. در مصراع: «هر بام دلت کیبوت شادی هست.» هر دو ترکیب بالایی تشبیهی بلیغ است، همچنین: «آواز قشنگ» مهربانی «فرسوده» باز تشبیه است.

شهر

نادر تو کمن، هنرمند نقاش درگذشت

از: از طریق جستجوی عینی در ناخودآگاه بی می‌گرفت. خودش می‌گفت در نقاشی هایش سعی کرده از «پایان‌های متقارن» فاصله بگیرد؛ با این حال بر این باور بود که در هندسه، یک نیروی متقارن ذاتی وجود دارد که مبارزه با آن دشوار است.

نادر تو کمن، هنرمندی که نقاشی‌هایش تدامی کننده سفری دور و دراز در کهن الگوها بود، در پی یک دوره بیماری در تهران درگذشت. پیکر زنده‌یاد تو کمن ساعت ۳۰/۱۰ روز دوشنبه ۲۴مهر ۱۴۰۲ تشییع و در قطعه ۹۶ بهشت زهرا (س) به خاک سپرده شد. همچنین مراسم ترحیم این هنرمند فقید، روز چهارشنبه ۲۶مهر از ساعت ۱۷ الی ۱۹ در مجتمع سامان به نشانی تهران، خیابان شیراز برگزار می‌شود. زنده‌یاد تو کمن متولد ۱۳۴۰ در تهران، تحصیلات مقدماتی خود را در هنرستان هنرهای زیبای تهران(۱۳۵۴) تا

کتابخوان

صدخانه‌ای که قرار است جهان تاریک را کشف کند

۹۵درصد از کل انرژی و محتوای ماده جهان را تشکیل می‌دهند اما اساسا برای ما نامرئی هستند. این بدان معناست که مواد سازنده ستاره‌ها، سیاره‌ها و همه اجرام اطراف ما، تنها پنج درصد از محتوای کیهان را تشکیل می‌دهند. دلیل اینکه ماده تاریک دیده نمی‌شود، این است که با نور تعامل ندارد. بنابراین، فقط می‌توان از اثرات گرانشی آن بر نور و ماده معمولی که قابل دیدن است، استنباط کرد. این اثرات گرانشی به معنای واقعی کلمه، به نگره داشتن محتویات کپکشان‌ها در کنار هم کمک می‌کنند. این همان چیزی بود که «ورا روبین» ستاره‌شناس آمریکایی کشف کرد. اگرچه ماده تاریک، محتویات درون کپکشان‌ها را نگره می‌دارد اما خود آن کپکشان‌ها نیز گرد هم می‌آیند. این بدان معناست که مواد در مقیاس بسیار بزرگ‌تری پخش می‌شوند و ساختار جهان ما را قوی نگه می‌دارند. روبین می‌تواند با بهتر ترسیم کردن شبکه کیهانی نامرئی ماده تاریک و با استفاده از پدیده‌ای به نام «هم‌گرایی گرانشی» که برای اولین بار توسط «آلبرت اینشتین» در نظریه «نسبیت عام» پیش‌بینی شد، به تعیین کردن مقدار دقیق ثابت کیهانی کمک کند.

این رصدخانه با میدان دید وسیعی که توسط تلسکوپ ۸.۴متری مجهز به بزرگترین دوربین دیجیتال در جهان فراهم می‌شود، می‌تواند بخش‌های بزرگی از آسمان را پوشش دهد و اطلاعاتی را درباره میلیاردها کپکشان و شکل آنها جمع‌آوری کند. در واقع، روبین می‌تواند آن قدر قوی باشد که شواهدی را ارائه دهد مبنی بر این‌که که ماده تاریک و انرژی تاریک اصلا اجزای مناسبی برای جهان نیستند و ممکن است برای توضیح دادن کیهان به یک نظریه اصلاح‌شده گرایش نیاز باشد. یک رصدخانه جدید پیشگام که قرار است دقیق‌ترین نقشه جهان را ترسیم کند، در این فرآیند می‌تواند دو مورد از مهم‌ترین رازهای علم یعنی ماهیت انرژی تاریک و ماده تاریک را حل کند. این عناصر در مجموع، چیزی را می‌سازند که به عنوان جهان تاریک شناخته می‌شود. «صدخانه ورا روبین» (Vera Ru-bin Observatory) در حال حاضر در شیلی مراحل توسعه را می‌گذراند و قرار است در سال ۲۰۲۵ فعالیت خود را آغاز کند. هنگامی که این کار انجام شود، رصدخانه ورا روبین به بررسی میراث فضا و زمان می‌پردازد. این رصدخانه در هر شب تا ۱۰۰۰ عکس از آسمان می‌گیرد و

روزنامه‌های

چه روی است آن که پیش کاروان است مگر شمع‌ی به دست ساروان است سلیمان است گویی در عماری که بر باد صبا تختش روان است جمال ماه پیکر بر بلندی بدان ماند که ماه آسمان است بهشتی صورتی در جوف محمل چو برجی کافتایش در میان است خداوندان عقل این طرفه بینند که خورشیدی به زیر سایبان است چو نیلوفر در آب و مهر در میغ پری رخ در نقاب پریان است

مجازگان

● دیروز یکی از همکارای خارجیم گفت تو که بچه خاورمیانه ای یگو ببینم پایتخت حماس کجاست؟ گفتم چی حماس؟ گفت پایتخت، دیدم آگه بخوام کامل براش بگم که حماس چیه فلسطین کجاست، اسرائیل چرا همونجاس ۵ تا رشته توپیت لازمه، گفتم نمی‌دونم، برای هالووین برنامه‌ات چیه؟ بعد یکساعت در مورد اینکه می‌خواد چه لباسی بپوشه و ناخن‌ها و موهاشو چی کار کنه توضیح داد. (Survivor) می‌دونستین داخل هر انجبری که می‌خورید حداقل پدونه زنه زور هست؟ گل‌های گیاه ماده انجیر درون میوه قرار دازه برای کرده افشانی و بارور کردنش یه زنبور خاصی واردش میشه و اونجا تخم می‌ذاره و می‌میره. (Hadi) اصلا فرق نداره چند سالتنه، اصلا مهم نیست دختری یا پسر، مهم نیست خودساخته و مستقلی یا نیستی، رمانتیک و احساسی هستی یا سرسخت و بی‌احساس... هر کسی بالاخره یه جایی نیاز پیدا میکنه کسی بغلش کنه و سرشو بزاره رو سینش و عمیق نفس بکشه. (شهرنودساده) ● اوضاع به صورتیه که ما می‌گیم خدایا میشه یه روز از خواب باشیم و اتفاق خاصی نیفتاده باشه؟ همین زندگی معمولی باشه، بی‌ارزش شدن پول، غیر افتادن توی این زندگی، بی‌آینده بودن. (آن غروب یک‌شنبه)

فناوری

فروش بازی محبوب ماینکرفت از ۳۰۰میلیون نسخه عبور کرد

بازی ماینکرفت به‌عنوان یکی از پر فروش‌ترین بازی‌های تاریخ شناخته می‌شود و دیرپوز در رویداد ویژه مخصوص این بازی اعلام شد که فروش این عنوان از رقم شگفت‌انگیز ۳۰۰میلیون نسخه عبور کرده است. این بازی حالا در آستانه ۱۵سالگی خود قرار دارد. «هلن چیانگ»، مدیر استودیوهای موجانگ، در بیانیه‌ای دراین‌باره گفت: «درحالی‌که در آستانه ۱۵سالگی قرار داریم، ماینکرفت همچنان با فروش بیش از ۳۰۰میلیون نسخه در جایگاه یکی از پر فروش‌ترین بازی‌های تاریخ باقی مانده است؛ دستاوردی که هر کدام از ما وقتی اولین آجرها را قرار می‌دادیم، فکرش را نمی‌کردیم.» این خبر در خلال رویداد ماینکرفت لایو ۲۰۲۳ اعلام گردید که برای انتشار اخبار و به‌روزرسانی‌های جدید مربوط به بازی برگزار شد. دستیابی به چنین رقم فروش بالایی برای ماینکرفت بسیار اهمیت دارد، چون جایگاه بزرگ این بازی در میان جامعه گیمرها و حتی کاربران عادی مثال البوم Thriller به‌عنوان پر فروش‌ترین البوم موسیقی تاریخ تنها حدود ۲۰میلیون نسخه فروش داشته؛ حتی کنسول پلی‌استیشن ۲ نیز به‌عنوان پر فروش‌ترین کنسول تاریخ حدود ۱۵۵میلیون دستگاه فروش داشته است. براساس بسیاری از رده‌بندی‌ها، ماینکرفت حالا پر فروش‌ترین بازی تاریخ محسوب می‌شود، اما وب‌سایت رسمی بازی Tetris می‌گوید این بازی در کل طول عمر خود بیش از ۵۲۰ میلیون نسخه فروش داشته است. البته این آمار ظاهراً به فروش تجمعی تمام نسخه‌های این بازی در طول سال‌های مختلف مربوط می‌شود.اما اگر Tetris را در نظر بگیریم، بازی پر فروش بعدی پس از ماینکرفت، عنوان محبوب Grand Theft Auto V است که با فروش ۱۸۵ میلیون نسخه فاصله بسیار زیادی با ساخته استودیوهای موجانگ دارد. بنابراین به‌نظر نمی‌رسد که هیچ بازی دیگری به این زودی‌ها بتواند جای ماینکرفت را بگیرد.

چین ماهواره پاکستان را به ماه می‌فرستد
 در ماه می سال آینده میلادی یک موشک چینی همراه ماهواره پاکستان به فضا پرتاب می‌شود و به قسمت دورافتاده ماه می‌رود. سازمان ملل فضایی چین اعلام کرد ماموریت «چانگ ۶» برای نخستین بار نمونه‌هایی از قسمت دورافتاده ماه به زمین می‌آورد. فضاییما ۸.۲تنی این عملیات برای ترویج همکاری‌های بین‌المللی محموله‌هایی از چند کشور از جمله فرانسه، ایتالیا و پاکستان و البته سازمان فضایی اروپا را همراه خود به فضا می‌برد. این دومین باری خواهد بود که چین یک ماهواره پاکستانی را به مدار زمین می‌برد. پیش از این و در سال ۲۰۱۸ میلادی چین ۲ماهواره این کشور را به پاکستان تصمیم دارد در پروژه ایستگاه بین‌المللی ماه که در ۲۰۳۵میلادی با همکاری چین و روسیه و کشورهای دیگر مانند فرانسه، آلمان، ایتالیا، مالزی و تایلند ساخته می‌شود نیز سهیم باشند. این کشور در سال ۲۰۱۹ میلادی مجموعه‌ای از توافقنامه‌های اکتشافات فضایی با چین امضا کرد که شامل دریافت کمک از چین برای آموزش و پرتاب فضاانوردان پاکستانی به فضاست.هم اکنون پاکستان ماهواره در مدار زمین دارد. این درحالی است که استرالیا ۲۸ ژان ۲۰۴هنگد، ۱۱۱ و چین ۶۳۸ماهواره در مدار زمین دارند. اما به گفته محققان به زودی تعداد ماهواره‌های کشورهای آسیایی در مدار زمین تغییر می‌کند و دلیل آن نیز تمایل کشورهای برای شرکت در ماموریت‌های فضایی مشترک است.

دریاچه

کانو گومز - برزیل